

περίοδος άφτίς βρήκανε πώς άνεβάνουνε και κατεβαίνουνε τὰ νερά τῆς Κασπίας θάλασσης. Ἡ λίμνη άφτή μὴν έχοντας πού νὰ ξεχύνει τὰ νερά της, μιὰ ζεῖ ἕνα φυσικό, γιγαντινὸ βροχόμετρο. Δὲ θυμίζουνε άραγε οἱ περίοδος άφτίς, τὸ ἱστορικό όνειρο τοῦ Φαραώ μετὶ τῆς 7 κ' 7 άγελάδες καὶ τὴν ἐξήγηση πού ἔδωσε ὁ Ἰωσήφ;

Ἄφτὸ τέλος πού λέμε καιρὸ στάση δὲν έχει. Κυλά σὲ άέναν ροή, βρίσκεται σὲ άδιάκοπο γίνε. Ὁ προσεχτικός άναγνώστης θὰ κατάρχει πὸς άφτὸ δὲ θελήσαμε νὰ δείξουμε ἰδῶ. Οἱ λίγες άφτίς γραμμὲς άλλο σκοπὸ δὲν εἶχανε.

Ἄνάλυση τέλια γιὰ τὸν καιρὸ καὶ γιὰ τὰ κλίματτα θ' άπαιτοῦσε βιβλίον άλάκαιρο.

Τὶ ἐπιρροή έχει τὸ κλίμα στὸν άνθρωπο, στίς άθρόπινες διάδες, ἴστὶς φυλὲς θὰ χρειάζονται ἰδιαίτερη έργασία γιὰ νὰ τὸ δείξει.

Τὶ ἐπίδραση έχει στὸν άρρωστο θὰ τὸ διοῦμε σ' ἕνα άλλο μέρος.

Ἰούλιο, 1906.

ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ
για ρός.

ΒΑΙΔΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ ΣΤΟ ΒΑΡΟΥΝΑ

(Ργβ. β. 85.)

* Ὑμνος μεγάλος και γλυκός και τρισεύθεος θά ψάλλει
Τὸ βασιλῆά τ, Βάρουνα τὸν πολυεξουσιμένον,
Ποῦ γιὰ τὸν ἥλιον άπλωσε τὴ Γῆς, καὶ τὸν δ' σφάχτης
Ἐνα τομαρὶ δαμκλιού τὰπλῶνει τευτωμένο,
Κ' ἔστησε τὸ στερίωμα πάνουθε ἀπὸ τὰ δάση,
Κ' ἔδωκε γνώση στὲς καρδιές, γάλα στὲς άγελάδες,
Γοργόνη στάτια κ' ἔβαλε στὸν οὐρανὸ τὸν ἥλιο,
Τὴν στία στὸν κόρφο τῶν νερῶν, τὸ Σῶμα στὰ χερσάκια. (1)
Και τὸ πῆθρι τῶν γενεῶν ἀνάποδα γυρμένο
Ὁ βασιλῆας ὁ Βάρουνας τῶν ζωντανῶν ὁ άπέντης
Ἀπόλυτος στὸν οὐρανὸ, στή γῆς και στὸν αἴρα
Ποιτίζει άφτὸς τοὺς κότμου; τὸν και τὰ σπυρτὰ ἢ βροχή του
Βρέχει τὰ χῶματα τῆς γῆς, βρέχει καὶ τὸν αἴρα,
Σάν τάρμαγμα τῶν σύμφων ὁ βασιλῆας; ποθήσει,
Καὶ τότες νύνει τὰ βουνά κατάρμαυρη κατάρμα.
Ποῦ οἱ δυναμόχεροὶ ἦσαν, οἱ Ἄνέμοι, τῆς λυάνου.
Και τοῦ θεοῦ τοῦ Βάρουνα τοῦ πολυεξουσιμένου
Τὸ ὄμα τὸ τεράστιο τῶρα θὰ ξεφωνήσω;
Στεκόμενος στὸν οὐρανὸ μετράει τὰ κατάρμα
Τῆς γῆς, ὁποῦνε άπέρνεται, κ' ἔχει τὸν ἥλιο μέτρο.
Και τοῦ σοφάτατου θεοῦ τῆλο μεγάλο ὄμα
Κανέναν δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸ κατηγορήσει;
Χύνονται σ' ἕνα πῆλαγο τὰστραφτερὰ ποτέμια
Μὰ τὰ νερά τῆς θάλασσης ποτὶ δὲν ξεχειλῶνει
Κι' ἂν ἴσως κάποτες ἐμεῖς φίλον άγαπημένον,
Ποῦ μᾶς άγάπησε κ' ἄφτίς, ἢ και τὸν άδερφὸ μας
Ἡ γείτονα, ἢ και σύντροπον ἢ κ' ἕνα τέλειον ξένον,
Ὁ Βάρουνα, άδικήσαμε, συχῶρσε τὸ σφάλμα.
Κι' ἂν ἴσως άπατήσαμε, σὲν πῆγτες στὸ πειγνίδι,
Κι' ἂν δίχως νὰ τὸ ξέρουμε, κ' ἂν μετὶ τῆς θέλησῆς μας,
Ὁ Βάρουνα, κατάρμα τὲς άμαρτίες μας ὄλεσε,
Και ὄμασε παντοτεινὰ μετὶ σένα φιλιωμένοι.
(1) Σῶμας ἰδῶ δὲν εἶνε τὸ πῆθρι πού άπαντήσαμε στὸν
ἄλλον ὕμνο, ἀλλὰ άφτὸ τὸ φυτὸ τῆς Ἀσκληπιῆς. Στία
μέσα στὰ νερά εἶνε ἢ εὐλόγα τῆς άστραπῆς.

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ Η ΔΕ ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ

Στὸ τελευταῖο φυλλάδιό τους τὰ «Παναθηναία» άρχίζουνε νὰ δημοσιεύουν τίς άπάντηδες πού τοὺς στείλανε πολλοὶ στὸ ρῶτημά τους «δὲ διαβάζουμε ἢ ὄχι και γιὰτὶ δὲ διαβάζουμε». Ἀπὸ τίς άπάντηδες αὐτίς ξανατυπώνουμε και μετὶ μερικὲς γιὰτὶ θαρροῦμε τὸ ζήτημα σπουδαῖο και ἄξιο νὰ μελετηθεῖ πλαστὰ και οτιχαστικά.

Στὸ πρῶτο ρῶτημά σας, δηλαδὴ ἂν τὸ βιβλίον και τὸ περιοδικὸ βίσκονται σὲ κρίσιμη κατάσταση στὴν Ἑλλάδα, μοῦ εἶνε κάπως δύσκολο νάπαντήσω.

Ἄφτὰ ἑσεῖς ἐκεῖ κάτω θὰ τὰ ξέρετε καλῆτερα. Παρατηρῶ μονάχα πὸς τὸ ρῶτημα σας τιμᾶ; δποιος βγάζει περιοδικὸ, συνηθίζει και λέει πὸς ὁ κόσμος περιοδικὰ θέλει και τίποτις άλλο. Ἐσεῖς βλέπω μετὶ χαρὰ μου πὸς τέτοιες ρεκλάμες δὲν τίς καταδέχεστέ. Μάλιστα σὰ νὰ δείχνετε κάποιαν άνητυχία, σὰ νὰ σας φαίνεται πὸς τὸ ἑλληνικὸ τὸ κοινὸ μετὶ τὸ παραπάνω δὲ διαβαζει. Ἐχετε δικίον κ' ἔρχουμαι τῶρα στὸ δέφτερο τὸ ρῶτημά σας, γιὰτὶ νὰ μὴ διαβαζῆ τὸ κοινὸ;

Ἡ άπάντηση ἐφκολη. Δὲ διαβαζει τὸ κοινὸ γιὰ πολλοὺς λόγους. Δὲν εἶνε ἀκόμη μορφωμένο. Δὲν εἶνε προχωρημένο τὸ βιβλιοεμπόριο. Δὲ γράφουται ἀρκετὰ ἔργα τῆς φαντασίας. Δὲν πρόφτασε— ἢ δὲν μπόρεσε—τὸ δημόσιο νὰ κάμη σύντροφο τῆς ζωῆς του τὸ περιοδικὸ ἢ τὸ βιβλίον. Κι ὡστόσο τὸ βιβλίον και τὸ περιοδικὸ τοῦ άρίσουνε. Ἀποδείξη πού διαβαζει βιβλία και περιοδικὰ, ὅταν τοῦ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἑβρώπη.

Ὅλους τοὺς λόγους πού σας ἀράδιασα, ἴσως λιγάκι σύντομα, ἔλαττε νὰ τοὺς συμμαζώσουμε σ' ἕνα νε και μόνο. Ἡ ἔθνικὴ γλῶσσα δὲν καλλιεργήθηκε ὅπως ἔπρεπε νὰ καλλιεργηθεῖ. Γιὰ τούτο δὲ μορφώθηκε τὸ δημόσιο γιὰ τούτο δὲν ἐπρόκοψε τὸ βιβλιοεμπόριο γιὰ τούτο δὲ γράφονται ἀρκετὰ ἔργα τῆς φαντασίας γιὰ τούτο δὲν ἔγινε τὸ βιβλίον ἢ τὸ περιοδικὸ σύντροφος γλυκός τῆς ζωῆς μας γιὰ τούτο διαβαζουνε ἀπὸ τὴν Ἑβρώπη.

Ἐνας δημοσιογράφος μοῦ ἔλεγε μιὰ φορὰ, πὸς ἂν ἄξαφνα δοκίμαζε νὰ βγάλῃ φημερίδα στὴ δημοτικὴ, άναγνώστες δὲ θῆβρισκε. Καθαφτὸ ἄδικον δὲν εἶχε νὰ τὸ λέη, ἀφοῦ σῆμερα μόνο οἱ γραμματισμένοι άγοράζουν φημερίδες—στοχαστῆτε πὸς ἡ μεγαλύτερη κυκλοφορία δὲν ξεπερνᾶ τίς δεκαπέντε δεκοχτῶ χιλιάδες αντίτυπα, μέσα σὲ τόσο πληθυσμὸ, σὲ τόσα μιλλιούνια Ρωμιῶς— κ' οἱ γραμματισμένοι δὲν μῆπκανε ἀκόμη στὸ νόημα. Σωστό νὰ μὴν τὸ θαρροῦμε ὅμως πὸς ὁ δημοσιογράφος μας δὲν τὸ παρακάνει και λιγάκι. Σάν πολὺ σκούρα τὰ βλέπει τὰ πράματα. Μιὰ δημοτικὴ φημερίδα—ὅπως ὁ Νουμάς— μορφώνει δικὸ του, καινούριον δημόσιον πού μεγαλώνει και άφτὸ. Ἐνα περιοδικὸ στὴ δημοτικὴ θὰ κερδίση άναγνώστες πού γιὰ τὴν ὥρα δὲν ἔχουνε μῆτε βιβλίον μῆτε περιοδικὸ, μῆτε φημερίδα νὰ φωτιστοῦνε, πού μῆτε τὸ ὑποψιάζονται κιόλας πὸς μπορεῖ ἕνας ἄθροπος και νὰ διαβάση. Νὰ ξέρετε πὸς κ' ἡ μόδα ἔχει νὰ πῆ τὸ λόγον της σὲ τέτοια ζητήματα. Ποιὸς διαβαζε δημοτικὴ, ἰδῶ και κάμποσα χρόνια; Και ποιὸς σῆμερα διαβαζει; Φτάνει νὰ γίνῃ ἀρχὴ και ὅλα γίνονται κατόπι, ἐκεῖ πού μῆτε τὰ όνειρέβεται κανέναν. Ἐχουμε κάποιον πείρα σ' άφτὰ ἐμεῖς οἱ δημοτικιστάδες. Τὰ βιβλία μας τὰ μοιράζουμε. Και ἰδέα δὲν ἔχετε πόσοι τὰ διαβαζουνε τὸ συμπεραίνω ἀπὸ τὰ γράμματα πού και ὁ ἴδιος λαβαίνω λαβαίνω και γράμματα ὅπου μοῦ γυρέβουνε νὰ στείλω. Και τούτο μοῦ θυμίζει κάτι πού μοῦ εἶπε μιὰ μέρα ἰδῶ στὴν Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη ἕνας ἀπὸ τοὺς βιβλιοθηκάρους πού ἡ δουλειά του εἶτανε νὰ κρατᾶ σημείωση γιὰ κάθε κώδικα πού ἔβγαινε ἀπὸ τὴ Βιβλιοθήκη. Θὰ ξέρετε πὸς τοὺς δανίζουνε χωρὶς καμιά δυσκολία, κ' ἔνοεῖται τοὺς δανίζουνε χάρισμα. Μοῦ ἔλεγε τὸ λοιπὸν. « Τὸ εμπόριον φέτο καλά πῆγε ἢ ζήτηση πόλυνε.» Τὰ ἴδια θὰ σας πῶ και γῶ τὸ εμπόριον τὸ δικὸ μου πάει καλά. Νὰ γράζουμε ὅμως στοῦ Κολλάρου, ἄλλος λόγος.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Ξέρω ἀπὸ τὴ μικρὴ μου πείρα πὸς ἀτὸ βιβλίον

και τὸ περιοδικὸν δὲν ἤζιώθησαν ποτὶ τῆς ἐπαρκούς προσοχῆς τοῦ ἑλλ. κοινού, πὸς εἰς ἑλλ. λαὸς δὲν ὑπῆρξε ποτὶ ἐπαρκῶς άναγνώσκων», και πὸς οἱ ἀφορμὲς τοῦ κακοῦ αὐτοῦ—γιὰτὶ θαρρῶ γιὰ κακὸ πρέπει νὰν τὸ λογαριάζουμε τὸ ὅτι δὲν προσέχουμε ἀρκετὰ, ἂν ὄχι καθόλου, στὰ βιβλία και στὰ περιοδικὰ, στὴν πνευματικὴ δηλ. παραγωγή τοῦ τόπου μας—εἶνε οἱ ἀκόλουθες:

- α) Τὸ σχολεῖον.
- β) Ἡ γλῶσσα.
- γ) Ἡ ἀφόρητη τσιγκουνιά τοῦ Ρωμιῦ ὅταν τοῦ πῆς πὸς πρέπει νὰ πλερώσει γιὰ νὰ διαβάσει.

Στὸ σχολεῖον, μετὶ τὸ ἀντικειμενικὸν σύστημα πού βασιλεύει, ἀντὶ νὰ μᾶς γεννηθεῖ ἡ άγάπη, ὅπως θὰ εἶτανε και τὸ φυσικὸ, μᾶς γεννιέται ἡ σιχασία στὸ βιβλίον. Μὴ λογαριάζεις τοὺς λίγους πού τελιώνοντας τὸ σχολεῖον, ξεκολοουθῶνε νὰ διαβαζου και ἄλλα βιβλία, ἐξὸν τὰ βιβλία τῆς δουλειᾶς τους ἢ τῆς ἐπιστήμης τους, και φιλολογικὰ δηλ. βιβλία—γιὰτὶ θαρρῶ πὸς τὰ «Παναθηναία» γιὰ φιλολογικὰ βιβλία ρωτοῦνε. Οἱ τέτιοι εἶνε μισὸς ἢ ἕνας στοὺς χίλιους, μὰ δὲ θὰ πῆ τίποτ' αὐτό. Ὅταν φεύγουνε χίλιοι ἀπὸ τὸ σχολεῖον και μόνο μισὸς ἢ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς χίλιους ἀποφασίζει νὰ δείξει κάποιον άγάπη, ἂς εἶνε και πλατωνικὴ, γιὰ τὴ φιλολογία τῆς πατρίδας του, εἶνε τὸ ἴδιον σὰ νὰ πηγαινῶνε χίλιοι στὸν πόλεμον και μόνο ἕνας ἀπ' τοὺς χίλιους αὐτοὺς νᾶναι γυμνασμένος και νὰ ξέρει νὰ μεταχειριστεῖ τὸ ντουφέκι. Μετὶ τὸν ἕναν πολεμιστὴ δὲν κερδίζεται ἡ νίκη και μετὶ τὸν ἕναν άναγνώστη δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει ὅτε τὸ βιβλίον ὅτε τὸ περιοδικὸν.

Νὰ και ἕνα παράδειγμα ἀπὸ χιλιάδες τέτια γύριζα ἕνα μεσημέρι στίτι μου κρατώντας στὰ χέρια μιὰ ἔκδοση τοῦ Σολωμοῦ. Σιμὰ στὴν ὀξώπορτα ἀνταμώθηκα μετὶ κάποιον γνωστὸ μου δικηγόρον κατὶ ἤθελε νὰ μοῦ πῆ, κ' ἀπάνω στὴν κουβέντα, παίρνοντας τὸ Σολωμὸν και ξεφυλλίζοντάς τον, μοῦ εἶπε:

—Μπα! εἶν' αὐτὸς ποῦ γράψε τὸν Ὑμνον τῆς Ἐλευθερίας;

Και τὸ αὐτὸς τὸ εἶπε μετὶ τίτιον τόνον σὰ νὰ μιλοῦσε γιὰ κανέναν μπαλωματῆ. Κι ὅμως εἶτανε δικηγόρος. δηλ. ἐπιστήμονας, μὰ τί φταίει ἀφοῦ τόσα χρόνια πού ξόδιασε στὸ σχολεῖον, ὄχι μόνο δὲ φροντίσανε οἱ δασκάλοι του νὰν τὸν κάνουνε νάγαπήσει τὸ βιβλίον, μὰ ὅτε κουρασθήκανε νὰν τοῦ ποῦνε ποιὸς εἶνε αὐτὸς ὁ Σολωμὸς, ὡστε ἅμα τύχει κουβέντα νὰν τὸ λέει τὸ αὐτὸς μετὶ κάποιον εὐλάβεια;

Εἶπαμε και τὴ γλῶσσα γιὰ δευτέρην, ἴσια σπουδαία μετὶ τὴν πρώτην, ἀφορμῆ. Πὸς θέλεις νὰ διαβάσει ὁ Ρωμιὸς και νάγαπήσει τὸ βιβλίον σου ἢ τὸ περιοδικὸν σου (γενικὰ ἰδῶ τὸ ασοῦ) και ὄχι προσωπικὰ; ὅταν ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τοῦ γράφεις μιὰ γλῶσσα ψεύτικη, ἀφύσικη, άνευρη, ψόφια, πού ἀρίνει ὄλωσδιόλου άσυγκίνητη τὴν ψυχὴν του και πού δὲν τὴ νιώθει καλά καλά τίς περισσότερες φορὲς, και ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τονε μαθαίνεις νὰ σιχίνεται τὴ φυσικὴν του γλῶσσα, τὴ γλῶσσα πού μιλάει και πού αἰσθάνεται, λέγοντάς του, πὸς εἶνε πρόστυχη γλῶσσα, χυδαία, χωριάτικη, κάποτε και... προδοτικὴ; Πὸς τοῦ δίνεις βιβλίον ἢ περιοδικὸν και ἔχεις τὴν ἀπαίτηση νὰν τὰγαπήσει, ὅτε δὲν τοῦ δίνεις μαζί και γλῶσσα;

Τρίτη ἀφορμὴ εἶνε ἡ τσιγκουνιά μας. Τζαμπατζῆδες φοβεροὶ και στὸ διάβασμα. Θέλουμε—πάντα τὸ μισὸ ἢ τὸ ἕνα στοὺς χίλιους, εἶπαμε νὰ λογαριάζουμε—νὰ διαβαζουμε, ἔχουμε μάλιστα τὴν ἀπαί-

τηση νάναι διαλεχτά τὰ βιβλία καὶ καλὰ τὰ περιοδικὰ, μὰ δὲν τάποφασίζουμε καὶ νὰν τὰγοράζουμε. Ἄ μὰς τὰ δώσουνε χάρισμα ἢ ἂν τὰ πάρουμε δαυτικὰ, καμιά φορὰ κι ἀγύριστα, πάει καλὰ· ἀλλιώτικα δὲν τὰ διαβάζουμε καὶ . . . τὰ κρίνουμε. Γι' αὐτὸ κάθε ἐκδότης βιβλίου ἢ περιοδικοῦ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λογαριάζει τοὺς ἀναγνώστες του σύμφωνα μὲ τοὺς ἀγοραστῆς του, μὰ νὰ πολλαπλασιάζει τοὺς ἀγοραστῆς μὲ τὸ 10—ἂν ὄχι καὶ μὲ τὸ 100— γιὰ νὰ βρεῖ ἀπὸ πόσους διαβάζεται. Ρωμιὸς δὲν ὑπάρχει ποὺ νὰ ξέρει νὰ κουτσοσυλλαβίζει καὶ νὰ μὴ διαβάσει μιὰ δυὸ φημερίδες τῆς μέρας. Κι ὅμως ρωτῆστε τοὺς δημοσιογράφους, καὶ θὰ σὰς ποῦν πὼς ἡ κυκλοφορία τους εἶναι τὴση σὰ νὰ μένουν τὰ ἐννέα δέκατα τῆς Ἑλλάδας ἀκατοίκητα ἢ νὰ κατοικοῦνται ἀπὸ στραβούς.

Ἐπάρχει καὶ τέταρτος, μεγάλος κι αὐτὸς ὄχτρος τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ περιοδικοῦ, τὰ ἀναγνώσματα τῶν ἐφημερίδων ποὺ τώρα τώρα πληθύνανε τόσο ὥστε νὰ ξεδιψᾶνε μ' αὐτὰ πολλοὶ φιλιαναγνώστες (!), μὰ τὸν ὄχτρο αὐτόνε δὲν ἀξίζει νὰ τὸν πειραζουμε, ἀφοῦ ἀργὰ ἢ γρήγορα, μὲ τὸ δρόμο ποὺ πῆρε, θὰ γίνῃ στὸν κόσμον βαρετὸς καὶ θάρχησῃ νὰ κλαίῃ κι αὐτὸς τὴν τύχη του.

Τὸ ζήτημα ποὺ ἀνοίγεις, ἀγαπητὲ κ. συνάδερφε, εἶναι μεγάλο καὶ πολύπλοκο καὶ μπορεῖ κανεὶς πᾶνου σ' αὐτὸ νὰ γράφει, νὰ γράφει, καὶ πάντα νᾶχει ἀκόμα κάτι νὰ πεῖ. Μὰ ἔχεις βάλει κ' ἕναν περιορισμὸ, ὅσοι δηλ. «λάβουν τὴν καλωσύνην νᾶπαντήσουν νὰ περιορισθῶν εἰς ὀλίγα καὶ περιεκτικὰ λόγια», καὶ ὁ περιορισμὸς αὐτὸς μὲ κάνει νὰ φοβούμαι πὼς εἶπα παραπολλά, ἐνῶ καταλαβαίνω πὼς θὰ μπορούσα νὰ πῶ δέκα φορές τόσα, ἴσως καὶ περισσότερα.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Οὔτε τὸ περιοδικόν, οὔτε ἡ ἐφημερίς, οὔτε τὸ βιβλίον, οὔτε ἡ ἀνοιξίς, οὔτε τὸ Ρωμουνικὸν ζήτημα οὔτε κἂν τὸ σταφιδικὸν ὑφίσταται κρίσιν. Τὸ μοναδικὸν πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς ἐσχάτην κρίσιν ἀνέκαθεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς Ἐλευθετοῦ ἰδῶ χωραφιοῦ εἶναι·

Ὁ ΕΛΛΑΔΙΚΟΣ ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ, δηλαδὴ τὸ Σάπιο Καρπούζι.

Λοιπὸν, ὅταν θ' ἀποφασίσετε νὰ τὸ κόψετε, μοῦ τὸ λέτε κ' ἐμένα, κ' ἐγὼ εὐχαρίστως ἀναλαμβάνω νὰ γίνω δῆμιος.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ἜΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΡΗΤΟΡΙΚΗ

Εἶδα τόσα καὶ τόσα συλλαλητήρια νὰ γίνονται χωρὶς κανένα ἀποτέλεσμα καὶ πολλὰς φορές μὲ ζημία, ὥστε μοῦρχεται ἀνδία ὅταν ἀκούω πὼς μαγερεύεται κάτι τέτοιο.

Εἶχα τὴν περιέργειαν κ' ἐπῆγα στὸ συλλαλητήριο τῆς Τετάρτης. Εἶδα ἕναν ὄγκο μαῦρο ἀκίνητο, λυπημένο, νὰ πλημμυρίζει τὴν πλατεῖα τοῦ Συντάγματος καὶ νὰ περιμένει ν' ἀκοῦει κάτι, ν' ἀποφασίσει κάτι.

Κι' ἐβγάσαν ῥήτορες στὸ μπαλκόνι καὶ τὰ εἶπαν ὠραῖα ὅπως πάντοτε, κ' ὁ κόσμος ἐνθουσιάστηκε κ' ὁ κόσμος συγκινήθηκε κ' ὁ κόσμος χειροκρότησε. Δὲν ἔχω γερὸ μνημονικὸ· μὰ μπορεῖ ποτὲ ἀνθρώπος νὰ ξεχάσει πὼς ἐδῶ καὶ λίγους μῆνες στὴν

ἴδια πλατεῖα μαζεύτηκαν στὴς 25 Μαρτίου οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι καὶ πὼς πέρασε μὲ σανίδες καὶ ρόπαλα, βαρελότα καὶ κουμπούρες, ἄλλο τεράστιο μπουλοῦκι ἀπὸ τοὺς ἴδιους κ' ἀρχίσανε τὴς πιστολιῆς ὄχι γιὰ Ἰδέα, ὄχι γιὰ Πατρίδα, ὄχι γιὰ Θρησκεία παρὰ μόνο γιὰ τὸ παντοδύναμο ΡΟΥΣΦΕΤΙ;

Θὰ θῆλα νὰ μὴ θυμῶμαι τίποτε ἀπ' αὐτὰ γιὰ νὰ ἐλπίζω περισσότερο στὴ θέληση τοῦ λαοῦ καὶ νὰ πιστεύω εὐκολώτερα τὰ λόγια τῶν ῥητόρων.

Ἄλλὰ εἶδα ἐνθουσιασμοὺς ν' ἀνάβουν καὶ νὰ σβύνουν γρήγορώτερα ἀπὸ ἕνα τσιγαρέτο.

Ἄκουσα λόγια νὰ φτερουγίζουν καὶ νὰ χάνονται ὡς πούλιὰ διαβατάρικα.

Κι' ἐστὶ ἐγεννήθηκε στὴν ψυχὴ μου ὁ δισταγμὸς.

— Ἄς μιμηθῶμεν τοὺς εὐκλεεῖς ἡμῶν προγόνους, ἐφῶναξε κάποιος ῥήτορας.

Κι' ἕνας ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε·

— Αὐτοὶ μὰς φάγαν τὸ κεφάλι.

Τέτοια λόγια, γεμάτα μετάνοια καὶ πόνον, βγαλμένα ἀπὸ τὸ στόμα ἑνὸς ἀπλοϊκοῦ παιδὸς κ' ὄχι γραμμένα μοναχὰ στὴς στίλβες τοῦ «Νουμά» εἶναι ἀξια γιὰ νὰ δίνουν ἐλπίδες ὅτι κοντεύει ἡ στιγμή ποὺ ὁ λαὸς θ' ἀνοίξει τὰ μάτια του.

A. M.

ΣΤΟ ΚΟΝΙΣΜΑ ΜΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Σὰν ἦχο θλιβερὸ τ' ὄργανο ἀφίνει
Στῆς ἐκκλησιᾶς τοὺς θόλους κ' ἀνεβαίνει,
Μαρία, στὸ βωμὸ σου ἡ προσευκὴ
Ποῦ μέσ' ἀπ' τὰ λιβάνια θερμὴ βγαίνει.

Μ' ὄλο ποῦ νὰ προσεύνομαι δὲ ξέρω,
Κι' ἀφωνη πίστη στὴν καρδιά μου κλειῶ,
Κ' ἐγὼ σὰ θερμολάτρης τῆς θρησκείας
Πρὸς τὸ βωμὸ σου, Μαρία, ξενιῶ,

Κ' ἐνῶ πρὸς σέ, Παρθένα οπλαχνικιά,
Ὁ κόσμος τὰ δυὸ χέρια του ἀνοίγει,
Ζητώντας χάρη ἀπ' αὐτὴν ποὺ καθεμιά
Χάρη Θεοῦ στὸ μέτωπό της ομίγει.

Ἐγὼ θαρῶνας τὰ δόλοχουσα μαλλιά,
Στεφάνι στὸ κατόπρρο μέτωπό σου,
Τῶν ὠραίων σου ματιῶν τὴν θεία στροφή,
Τὸ οὐρανικὸ, γλυκὸ, χαμόγελό σου,

Σκέπτομαι τὸ πινέλλο τοῦ ζωγράφου,
Ποῦ ὁ ἔρωτας θὰ δόηγας, Παρθένα,
Τὴν ὁμορφὴν τὴν ὕψη ἐρωμένης
Ν' ἀθανάτιση θέλοντας σὲ σένα.

Καὶ λησμονῶνας τὴν παιδοῦλα Ἑβραία,
Ποῦ τοῦ Θεοῦ τὸν ἐλεχτὸ ἐναρπώθη
Χειροκροτῶ μπρὸς τὴν αἰώνια ἰδέα,
Ποῦ ἔρωτας καὶ Τέχνη ζευγαρώθη,

Ὁ λαὸς ἄς σὲ θαρρεῖ γιὰ Παναγιά,
Ποῦ μὲ τίς ψαλμωδιῆς του σὲ παιδεύει.
Εἶσαι μὰ ἀγνωστὴ γιὰ μένα κορασιά,
Ποῦ ξανουοτὸς τεχνίτης τὴ λατρεύει.

Σὰν ἀποθέωση τοῦ ἔρωτα γιὰ μὲ
Μουάζεις, ποῦ τὴ Δόξα ἔχει σφραγίσῃ
Γιὰ τὸν τεχνίτη πὲς μου, Παναγιά,
Τὴς φορὲς, ποῦ γλυκὰ σ' ἔχει φιλήσῃ.

(Μετάφραση ἀπὸ τὸ Ἰταλικὸ,
τοῦ Lorenzo Stecchetti)

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ

Σοφραΐδα — Σουφραΐδα.

Ὁ κ. Schlumberger δημοσιεύει στὴ Sigillographie de l'empire Byzantin, σ. 724, ἕνα βυζαντινὸ μολυβδόβουλλο, τοῦ ΙΑ' ἢ ΙΒ' αἰῶνα, ἄξιο πολλῆς προσοχῆς καὶ γιὰ τὴν τέχνη του καὶ γιὰ κάπιο γλωσσικὸν τύπο ποὺ διαβάζουμε στὴν ἐπιγραφή του.

Τὸ μολυβδόβουλλον αὐτὸ στὴ μίαν ὄψη παριστάνει τὴν Παναγία μὲ στέφανο δόξης ὀλόγυρα στὴν κεφαλὴ της, ποὺ τὴ σκεπάζει τὸ συνηθισμένον καὶ γνωστὸ μὲ καλύπτρα μαγνάδι, νὰ σηκώνη ἱκετικὰ χέρια καὶ νᾶχη στὰ στήθια της τὸ Θεῖο βρέφος ἱστορισμένον ἀπάνω σὲ δίσκο. Δεξιὰ κι ἀριστερὰ τῆς Θεοτόκου διαβάζουμε τὰ γνωστὰ μονογράμματα: ΜΡ — ΘΥ = Μ[ήτηρ] Θ[εο]ῦ.

Στὴν ἄλλην ὄψη τοῦ μολυβδόβουλλου ἔχουνε τυπωθῆ τάκόλουθα:

COΦPA
ΓICΠANA
ΓNEΘEO
ΦYΛAK
— T' —

...COΦPAGIC ΠANAΓNE ΘEOΦYΛAKT (ω) καθὼς διαβάσει ὁ κ. Schlumberger, ποὺ παραδέχεται δηλαδὴ ὅτι στὴν ἀρχὴ κάτι λείπει, ἂν καὶ λέει ὅτι τὸ COΦPAGIC μπορούσαμε νὰ πάρουμε γιὰ λάθος τοῦ χαραχτη ἀντὶς COΦPAGIC. Ἐμεῖς ὅμως διαβάσαμε: Σοφραγίς Πάναγνε Θεοφυλάκ(ου) χωρὶς οὔτε τὸ χαραχτη νὰ κατηγορήσουμε γιὰ ἀνύπαρχτο λάθος, οὔτε στὴν ἀρχὴ τῆς ἐπιγραφῆς νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι λείπει κατιτίς, ἀφοῦ κίβλας ἀπὸ τὸ πανομοιότυπο τοῦ μολυβδόβουλλου ποὺ δημοσιεύει ὁ κ. Schlumberger δὲ φαίνεται ἕνα τέτοιο πρᾶμα.

Τὸ Σοφραγίς δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ τύπος ἀνεπιτυγμένον, καθὼς λέμε μὲ ὄρο παρμένον ἀπ' τὴν καθαρεύουσα, τῆς λέξης Σφραγίς. Σήμερ' ἀκόμη σὲ πολλὰ τῆς Ῥωμοσύνης μέρη λέμε: Σοφραΐδα καὶ Σουφραΐδα ἀντὶ: Σφραγίδα. Ἀπὸ τὸ μολυβδόβουλλο λοιπὸν ποὺ περιγράψαμε παραπάνου δειχεται τρανὰ καὶ χωρὶς ἀντιλογία ὅτι οἱ σημερνοὶ τύποι: Σοφραΐδα καὶ Σουφραΐδα ἔχουνε παράδοση πολύχρονη στὴ γλῶσσα μας, ἀφοῦ τοὺς πρωτοβρίσκουμε σὲ μνημεῖο τοῦ ΙΑ' ἢ ΙΒ' αἰῶνα.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

Λ Ε Φ Τ Ε Ρ Ι Α !

Μακεδονίτισσα.

Κάτι στὰ μάτρα μάτια σου τρέμει σὰ νᾶναι δάκρι,
Γιὰ σπῖθα ποῦ ἀπ' τῆς καρδιᾶς τὴν πυρκαγιὰ πηδαίει.
Καὶ βλέπω τὸ ποῦ χάνεται μὲτ' στίς χλωμῆς τίς κόγες
Καὶ στὰ πηχτὰ τὰ βλέφαρα κ' ἀχὶ τὴν ψυχὴ σου νοιώθω

Νάθεβόλῃ χαμόγελο πάνω στὰχνὰ τὰ χεῖλια
Ποῦ σβήνεται στοῦ μυστικοῦ τοῦ πόνου σου τὸ πνεῦμα.
Καὶ τώρα ποῦ τὸ σούρουπο τῆ Φύτῃ ἀπονερκῶνει
Καὶ ἱσπερὴ ἀσαλεψιά κυκλώνει τὴ ζωὴ μας

Θερρῶ μαζί πὼς θλίβεται κ' ἀλάκιερη ἡ Πλάση.
Μὰ πὲς μου λιόκαλλη βαθιὰ τίς σκέψεις σου ταράζει.
Κρυφῆς ἀγάπης ὄνειρο σὰπόμακρα ταξίδιο,

Γιὰ θεῖο τὰ σπλάχνα σου βαρσοπαράζει πείσμα
Ποῦ τῆς σκλαβιάς τάγγιχτικὸ σ' ἀπομαρτίνει χνώτιο
Καὶ λαχταρᾶς τῆς λεφτεριάς τὸ δροσερὸ τάγερν;

Θεριστῆς 20/06.

Γ. ΣΤΕΦΑΝΗΣ